

Szkolnie biblioteczne na odległość w Bibliotece SGH

E-learning jest dynamicznie rozwijającą się formą nauczania. Jego najważniejszymi zaletami jest samodzielność myślenia, jaką musi wykazywać osoba kształcąca się, w połączeniu z dużą swobodą wyboru czasu i miejsca zdobywania wiedzy. Wynika to z faktu, iż tradycyjny kontakt wzrokowo-słuchowy pomiędzy nauczycielem a uczniem (studentem, kursantem) został zastąpiony sieciami komputerowymi i, do pewnego stopnia, także środkami audiowizualnymi i telewizją interaktywną. Stały postęp elektronicznych środków informacji i ich upowszechnianie się powoduje, że e-learning wykorzystują przedsiębiorstwa, banki, instytucje publiczne, szkoły, wyższe uczelnie. Część programów szkoleniowych tworzona jest z myślą o kształceniu użytkowników zewnętrznych. Przykładem takiego zastosowania kształcenia na odległość jest portal edukacji ekonomicznej Narodowego Banku Polskiego. Powstają instytuty naukowe badające kształcenie on-line. W Wyższej Szkole Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi istnieje Instytut Kształcenia na Odległość (OKNO) działający w Politechnice Warszawskiej.

W nurt ten, w rozpoczynającym się roku akademickim 2008/2009, włącza się Biblioteka Szkoły Głównej Handlowej, która przygotowała obowiązkowe dla wszystkich studentów pierwszego roku studiów, szkolenie biblioteczne on-line. Program szkolenia bibliotecznego obejmuje kilka działów. Jego zasadniczym założeniem jest upowszechnienie informacji o zbiorach Biblioteki oraz maksymalne ułatwienie dostępu do nich studentom, pracownikom naukowym, użytkownikom spoza Uczelni. Zbiory Biblioteki przekroczyły już 1 milion woluminów. Oprócz książek obejmują ponad 1000 tytułów czasopism polskich i obcych i 30 000 tytułów czasopism dostępnych w komputerowych bazach danych. Z czasem należy liczyć się z rozwojem także innych nośników informacji. Powoduje to, że szybka i przystępna informacja o zasobach dostępnych dla czytelników stała się niezbędnym warunkiem sprawnego funkcjonowania Biblioteki. Program szkolenia na odległość dostępny na platformie e-learningowej naszej Uczelni (link na stronie internetowej Biblioteki SGH) informuje przede wszystkim o sposobie funkcjonowania katalogu Aleph i możliwościach wyszukiwawczych, jakie on oferuje, zasadach korzystania i zamawiania pozycji w czytelni ogólnej i w czytelniach czasopism,

regulaminie Biblioteki, w tym warunkach wypożyczania książek. Szczególny nacisk został położony na nabycie umiejętności sprawnego wyszukiwania i zamawiania przez czytelników poszukiwanych pozycji, zgodnie z informacjami zawartymi w katalogu elektronicznym. Odpowiednie odczytanie opisu bibliograficznego ma umożliwić pozyskanie informacji o dostępności pozycji i warunkach korzystania. Zawiera on informacje o tym, czy egzemplarz może być wykorzystany jedynie w czytelni, czy jest dostępny w wypożyczalni, ewentualnie czy jest wypożyczony i trzeba czekać na jego zwrot.

Zaprezentowane zostały również działy wspomagające pracę czytelni i magazynów, a więc Oddział Informacji Naukowej oraz Centrum Dokumentacji Europejskiej, stanowiące część ogólnoeuropejskiej sieci informacyjnej Europa Direct obejmującej 700 punktów w całej Europie. Uzupełnienie tych wiadomości stanowią informacje o historii Biblioteki SGH, zasłużonych dla niej dyrektorach: Konstantym Krzeczowskim i Andrzeju Grodku, architekcie Janie Koszczycu-Witkiewicz, który zaprojektował pod koniec lat dwudziestych cały kompleks Uczelni wraz z Biblioteką. Dodatkową pomoc powinien stanowić słownik zawierający kilkanaście podstawowych terminów najczęściej stosowanych w praktyce bibliotekarskiej i czytelniczej. Całość ilustrują interesujące fotografie wnętrza Biblioteki.

Studenci pierwszego roku studiów licencjackich zobowiązani są do zaliczenia testu z zakresu szkolenia bibliotecznego w terminie do 31 października 2008 roku. Test składa się z dwudziestu pytań, na które trzeba odpowiedzieć w ciągu dwięćdziesięciu minut. Warunkiem jego zaliczenia jest udzielenie poprawnej odpowiedzi na co najmniej 60% pytań. W przypadku niezaliczenia testu, można ponownie do niego przystąpić, najwcześniej jednak dopiero po upływie dwudziestu czterech godzin od ostatniej próby.

Autorami tekstów informacyjnych o Bibliotece SGH i testu zaliczeniowego są pracownicy różnych działów Biblioteki. Rolę eksperta merytorycznego (w terminologii angielskiej Subject Master

Expert), a więc osoby posiadającej dużą wiedzę merytoryczną z zakresu tematyki objętej szkoleniem na odległość i jednocześnie nadzorującej tworzenie treści nauczania, pełni bibliotekarz mgr Adam Charkiewicz, pracujący w Oddziale Informacji Naukowej Biblioteki SGH.

Szkolenie biblioteczne na odległość w Bibliotece SGH spełnia warunki ogólnie przyjęte dla kształcenia on-line określane jako „3 J” zawierające się w wyrażeniach just for me (tzn., że szkolenie odpowiada potrzebom konkretnych uczestników szkolenia), just in time (przeprowadzane jest we właściwym czasie), just-enough (gwarantuje satysfakcjonujący poziom nauczania).

Pod względem łatwości zapamiętywania przekazywanych treści, szkolenie biblioteczne na odległość przygotowane przez Bibliotekę SGH, plasuje się na średnim poziomie. Wiele w nim materiału do samodzielnego przeczytania, który uważany jest za najtrudniejszy do zapamiętania, praktycznie zaś nie występują symulacje, gry i e-doświadczenia, uznawane za najlepszy sposób prowadzący do utrwalenia wiedzy. Z drugiej jednak strony wypada zauważyć, że szkolenie na odległość w Bibliotece SGH jest szkoleniem według modelu instruktor/student charakteryzującym się tym, że student poznając materiały elektroniczne, wspomagany jest jedynie przez instrukcje występujące w formie elektronicznej. Model ten jest do pewnego stopnia uzupełniony przez model prowadzący/student, w którym moderatorem nauczania na odległość jest osoba kierująca i kontrolująca studenta, co przejawia się w możliwości konsultacji z pracownikami Oddziału Informacji Naukowej w Bibliotece SGH. W innym ujęciu jest to szkolenie typu B2E (business to employee), w którym zakres samodzielności jego uczestnika jest stosunkowo niewielki, chodzi zaś głównie o to, by przekazać mu pewien zasób informacji do dalszego wykorzystania w samodzielnej pracy. Trudno więc mówić w tym wypadku o samodzielnym poznawaniu Biblioteki SGH przez uczestników szkolenia na odległość, ale można mieć nadzieję, że szkolenie je rozbudzi.

Wielką zaletą kształcenia bibliotecznego na odległość jest jego powszechna dostępność i względna asynchroniczność polegająca na tym, że osoby z niego korzystające nie są ograniczone wąskimi ramami tradycyjnego nauczania. Mogą więc rozpocząć szkolenie i je zakończyć w zależności od indywidualnych preferencji, a także powracać do niego w zależności od własnych potrzeb w trakcie dalszych lat studiów lub pracy naukowej. Jest to szczególnie istotne w sytuacji, gdy studia na naszej uczelni są dwustopniowe i studenci są zobowiązani do pisania prac licencjackich i magisterskich. Znaczenia nabiera w tej sytuacji posiadanie solidnego warsztatu badawczego, a w dalszej kolejności pisarskiego. Od umiejętności szybkiego docierania do różnych źródeł wiedzy i ich efektywnego wykorzystania zależy poziom prac przedstawianych promotorem, uzyskiwane oceny a później, po ukończeniu studiów, także umiejętność pracy na różnych stanowiskach, zwłaszcza w tych miejscach, gdzie konieczna jest samodzielność myślenia, korzystanie z zasobów informacyjnych różnych instytucji, zdolność do przygotowywania artykułów i wystąpień. Żyjemy w czasach, gdy interdyscyplinarność kształcenia i przemiany kulturowe wywołują nie tylko pragnienia awansu zawodowego, ale również powszechne dążenia do świadomego uczestnictwa i współtworzenia ogólnie akceptowanych wartości cywilizacyjnych. Nastąpiła epoka, gdy do słownika powszechnie używanych pojęć wchodzi takie terminy jak e-kultura, e-nauka, e-społeczeństwo, tworzące szerokie spektrum określane jako cyberświat. W procesie tym uczestniczą wyższe uczelnie i ich biblioteki.

Biblioteka SGH z całą pewnością będzie w przyszłości aktualizować i uzupełniać o nowe treści swoje kształcenie e-learningowe. Przejawem tego dążenia jest planowane na początek drugiego semestru roku akademickiego 2008/2009 uruchomienie szkolenia bibliotecznego na odległość w wersji angielskiej.

Nie wiemy jeszcze, w jaki sposób będą funkcjonować biblioteki przyszłości. Być może staną się elektronicznymi centrami informacyjnymi, w których tradycyjne słowo drukowane będzie jedynie uzupełniało przekaz dokonywany za pośrednictwem sieci komputerowych. Tym większe znaczenie będzie miało stale udoskonalane kształcenie w ramach e-learningu.

*Paweł Tanewski
Biblioteka SGH*